ס"ש דאמר רב הונא הלכה כר"א בן יעקב. כלומר [ס] דהוה ידיע להו דרב הונא אפילו בקמייתא קבע הלכתא כר"א בן יעקב דאי לא מאי מוכחא מדרב הונא דפליגי רבנן דלמא אתרייתא הוא דפסיק הלכתא כוותיה כך פירשו רבותי. וגראה בעיני שאין לזרך לכך אלא מעיקרא כי איבעיא אי פליגי רבנן עליה אי לאו למיקס אקושטא דמילתא הוא דבעיין דאי פליגי עליה אפשר דלא קי"ל כוותיה דיחיד ורבים הלכה כרבים וכדמסקי' בבעיין אם תמצא לומר פליגי הלכתא כוותיה או לית הלכתא כוותיה אבל השתא דמקבע רב הונא הילכתא כוותיה בתמי דאפליגו רבנן עליה אפילו אם תמצי לומר דאתרייתא קאי אבל בתמתי' מודו ליה רבנן לא נפקא לן מינה מידי. עוד נראה לי דכיון דאמר רב הונא סתמא הלכה כר' אליעזר משמע דאמתני' קאי שהמשנה היתה שגורה בפי הכל ולא הברייתא: ולענין הלכה כיון דאפסיקא הלכתא כרבי אליעזר בן יעקב לפי אותו פירוש ראשון שפירשנו למעלה דהאי יתר מכן בא לומר דאע"ג דאיכא למימר לאו כלבא אגא אמר ר' אליעזר בן יעקב נדרי זרוזין הוי נקיטינן הכי והדרינן ממאי דאמרי' לעיל בסוגיין דמודה ר"א דכל היכא דאיכא למימר לאו כלבא אגא דנדר גמור הוי דלמסקנא ליתא וכדכתבינן. ומיהו אע"ג דהדרינן מטעמא דלאו כלבא אגא טעמא דלאו מלכא אגא אכתי איתיה ומודי ביה רבי אליעזר. אבל לאידך פירושא דכתיבנא לעיל דטעמא דלאו כלבא אגא משום דיהיב ליה מתנה מרובה הוא במסקנא נמי כי היכי דנקטינן טעמא דלאו מלכא אגא ה"נ נקטינן טעמא דלאו כלבא אגא דבתרוייהו כל היכא דאיתנהו מודה רבי אליעזר דנדר הוי ולא זרוזין ולזה נראה שהסכים הרמב"ן ז"ל בהלכותיו לפנינו בפ' קונס וכדבריו נראה לי דאי לא תימא הכי מתני' דפ' קונס [נקמן סג.:] דאם אי אתה בא ומוטל אלא כרבי אליעזר בן יעקב דבתרייתא דיתר על כן אתיא ואי הכי היכי פסקינן כר' אליעזר בן יעקב אפי' במאי דאמר דבתרייתא הוה ליה סתם במתני' ומחלוקת בברייתא והלכה כסתם אלא ודאי כדאמרן: **מתני' נדרי הבאי אמר קונס אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבד נמי הפירות מותרין מטעמא אחרינא דאע"ג דודאי שיקרא קאמר דאפי' בדרך גוזמא לא שייך למימר הכי אפי' הכי הפירות מותרין משום דאמדינן ליה לדעתיה שלא לאסור את הפירות נתכוון שא"כ לא היה לו לתלות איסורו בתנאי אלא היה לו לאסרם עליו במוחלט שהרי אף כשהתנה בכיוצא בזה אין לתנאו ענין שהדבר ברור שלא ראה נחש זה שאין בין אוסר סתם למתנה בכיוצא בזה כלום אלא ודאי אמרי' שלא לאסור פירות בא אלא לומר דברי הבאי זה כלומר שראה נחש בקורת בית הבד. ומש"ה ניחא האי דתנן בשבועות שתים בתרא (שבועות דף כט.) גבי שבועת שוא אם לא ראיתי גמל הפורח באויר אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבד ולא תנא התם כעולי מצרים משום דכה"ג לא נקי משום שבועת שוא דעל הגוזמא קושטא קאמר והכא נמי לא חש תנא למתני גמל הפורח באויר דתרי גווני דבעי למיתני דהיינו מידי דשייך ביה גוזמא ודלא שייך ביה גוזמא הא תנהו: **גמ' כך שבועות הבאי מותרות.** כלומר שהפירות מותרין משום ההוא טעמא דפריסנא במתני'. מיהו במידי דלא שייך ביה גוזמא כגון גמל הפורח באויר ונחש בקורת בית הבד נמי מותרין משום דאמרינא דאע"ג דודאי שיקרא קאמר דאפי' בדרך נתכוין מההוא טעמא דכתיבנא אלא ודאי יאתה שבועה לשוא לומר שראה דבר זה והיינו מתני' דשבועות דתנן התם דכי האי גוונא לוקה משום שבועת שוא מה שאין כן בנדרים דבנדרי שוא ליכא מלקות: ומקשי' היכי דמי שבועות הבאי אי נימא דאמר אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים מידעם קאמר הרי יצאה שבועה לשקר. כלומר שאין לנשון זה שום משמעות. ולשקר לאו דוקא אלא כלומר אלא דבר כדכתיב קרא אך לשקר שמרתי (שמואל א כה): דאמר שבועה שראיתי. וגראה בעיני דסבירא ליה לאביי לפוס אוקיימתיה דכי קתני כך שבועות הבאי מותרות לאו אכולהו גווני דמתני' קאי דבמידי דלא שייכא ביה גוזמא ליכא למימר שתהא שבועתו מותרת דשבועת שוא הוא וליכא למימר מ"מ הפירות מותרות דהא אביי לא במתנה באיסור פירות מוקים לה אלא לאביי הכי קתני כשם שנדרי הבאי מותרין כך שבועות הבאי של גוזמא מותרות דלא תימא כיון דשבועה חמורה לא גזים בה אינש ובדוקא קא משתבע ולקי משום שבועת שוא דליתא אלא עביד אינש דגזים בשבועות כי היכי דגזים בנדרים: ומקשי ליה רבא א"כ למה ליה למימר. כלומר דאי אמידי דשייך ביה גוזמא בלחוד קאי פשיטא דשבועות נמי מותרות דכיון דגזים ואמר קושטא קאמר. ועוד דומיא דנדר קתני כלומר דכשם שנדרים מותרין בהנהו תרי גווני דמתני' כך שבועות מותרות בהנהו תרי גווני גופייהו ואי שבועה שראיתי קאמר אי אפשר שתהא מותרת דנחש בקורת בית הבד ולכוותיה

דכיון

דאפילו בקמייתא ושמע מינה פליגי רבנן עליה שמע מינה מאי הוי עלה ת"ש דאמר רב הונא הלכה כרבי אליעזר בן יעקב וכן אמר רב אדא בר אהבה הלכה כרבי אליעזר בן יעקב: מתני' [א]נדרי הבאי אמר קונם אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבד: גמ' תנא[ב] נדרי הבאי מותרין [ג]שבועות הבאי אסורין היכי דמי שבועות הבאי אילימא דאמר שבועה אם לא ראיתי בדרך הזה מידעם קאמר אמר אביי דאמר שבועה שראיתי אמר ליה רבא אם כן למה לי למימר ועוד דומיא דנדר קתני אלא אמר רבא באומר יאסרו פירות העולם עלי [ג]בשבועה אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים א"ל רבינא לרב אשי ודלמא האי גברא קינא דשומשמני חזא ואסיק להון שמא עולי מצרים ושפיר משתבע א"ל

אפי' נקמייתא. הכן דלעיל ש"מ: **מאי הוי עלה.** אי הוי הלכתא כוותיה דר' אליעזר דהוי נדרי זרוזין ומותר: **אמר ליה רבא.** א"כ מתניתא דאמר שבועה שראיתי בדרך הזה: **למה לי למימר.** דאסור דהיינו שבועה גמורה ודאי כאילו אמר שבועה שאכלתי: **ועוד דומיא דנדר קתני.** שבועות (ה) (נדרי) הבאי אסורין דמשמע דקאמר בלשון נדר ושבועה: **אלא אמר רבא.** דקאמר הכי יאסרו כל פירות העולם עלי בשבועה: **אם לא ראיתי.** ולא קאמר שראיתי: **אמר ליה רבינא.** אמאי אסורות ודלמא שפיר אשתבע לדעתיה דידיה: **דלמא קינא דשומשמני.** נמלות מקובלות הרבה ראה ביחד כעולי מצרים דאפשר לדעתא

מסורת הש"ס

ה) ס"א כשם שנדרי הבאי מותרים כן שבועות הבאי מותרות וכן גי' הרמב"ם [וכן בתוספתא פ"ב], ג) [עי' תוס' שבועות כה. סד"ה משא"כ וכו' וע"ע שם כט. ד"ה בלומר], ג) אולי צ"ל דלא עבידי.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ועוד וכו' שבועות הבאי אסורין דמשמע דשבועה דקאמר בלשון נדר הם"ד ומיבת נדרי ממתק:

גליון הש"ם

בהר"ן ד"ה ת"ש וכו' דהוה ידיע להו. כעין זה בר"ן לקמן כז ע"א ד"ה ולר"ה ובשבת דף ט ע"ב בתוספ' ד"ה הא לן וש"ר:

מוסף רש"י

שבועות הבאי אסורין. שהוא שבועה בספקיו אסור, דבתר דכרו אזלינן, דבשבועות לא בעינן פיו ולבו שוים (ראש"ה בשמו). למה לי למימר. שבועת שוא בהדיא היא (שם).

תוספות

מאי הויא עלה. וא"ת והא פשיטא כבר דפליגי רבנן עליה לכן גראה לפרש הלכה כרבי אליעזר ב"י אי לא: נדרי הבאי אם לא ראיתי. פירוש שאמר קונס פירות העולם עלי אם לא ראיתי וכו' מותרין מטעם דעבידי אינשי דמשתעי הכי כדי לאמת ולגדר את דבריהן כשרואין מעשה אחד יותר ממה שרגיל להיות ואין בלבו לאסור ואין אמר שהדי כדפרישית לעיל: בעולי מצרים. לפי שראה עם רב יותר ממה שרגיל: נחש טרוף. לפי שראוהו טרוף יותר משאר נחשים ודווקא כשראה כדפרישית אבל אם לא ראה שום דאם לא הוי נדר הבאי ואסור משום ג) דעבידי אינשי דמשתעו הכי כיון שלא ראה כלל: אלא אמר רבא דאמר יאסרו כל פירות שבעולם וכו'. בשבועות פירשו התוספות באורך:

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פ"ג מהלכות שבועות הל"ה סמג לאוין רמח טוש"ע י"ד סי' רלב סעיף ד:

כא ב טוש"ע י"ד סימן רלט סעיף ח:

פירוש הרא"ש

מתני' נדרי הבאי. כמו בג' מקומות דכרו חכמים לשון הבאי בפ' גיד הנשה (חולין דף 5:) כלומר גוזמא ושפא יתר וכן זה סוסיף על מה שראה כאדם שרואה דבר נפלא וגדול ומוסיף לומר יותר ממה שראה והוא בעצמו יודע שלא היה כל כך כמו שהוא אומר הלכך אע"פ שאמר קונס ככר זה עלי אם לא ראיתי עם בעולי מצרים והנחש שראיתי אם לא היה בקורת בית הבד לא אמרינן ודאי היה כך כמו שהוא אומר ואסור הנדר עליו אלא אמרינן הוא בעצמו יודע שלא היה כל כך כמו שאמר אלא דרך בני אדם להוסיף על מה שראו ולא היה דעתו לנדר כי דרך בני אדם לדבר כן ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם: גמ' תנא נדרי הבאי מותרין אבל שבועות הבאי אסורין. משום דשבועה חמירא טפי הלכך חמירא לאסור מדרבנן ויש"ג כשם שנדרי הבאי מותרים כך שבועות הבאי מותרות: אילימא דאמר שבועה אם לא ראיתי בדרך הזה מידעם קאמר. דכיון דאינו אוסר שום דבר עליו אין בלשון הזה שבועה כלל ולא גרם הרי יצאה שבועה לשקר: א"כ למה לי למימר. כיון דאמר שבועה שראיתי פשיטא שאסור אע"פ שדרך העולם לקרוא לעם רב כיוצאי מצרים מ"מ אסור ליגבע על זה ונמצר דוקא שריון הנדר שלא כיון לנדר: ועוד דומיא דנדר קתני. דמשמע שאוסר דבר עליו בשבועה כמו בנדר: יאסרו פירות עולם עלי בשבועה אם לא ראיתי כו'. ואע"ג שדרך העולם לקרוא לעם רב כיוצאי מצרים מ"מ מומרא דשבועה אסרינן להו עילויה ולאידך ליתנא קמ"ל דלא מפלגינן בין נדרים לשבועות: שומשמני הוא. דאה נמלים הרבה והעלה להם עולי מצרים ולדעתו שפיר קא משתבע ואם אמר שהוא כן למה אינו נאמן: